

Sprawozdanie z konferencji międzynarodowej Rīga Conference, 15–16 października 2021 roku

ALEKSANDRA KUCZYŃSKA-ZONIK

Dr, Instytut Europy Środkowej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: aleksandra.kuczynska-zonik@kul.pl, kuczynska.zonik@ies.lublin.pl

W dniach 15–16 października 2021 r. miałam przyjemność wziąć udział w międzynarodowej konferencji Rīga Conference. Wydarzenie organizują wspólnie Łotewska Organizacja Transatlantycka (Latvian Transatlantic Organisation – LATO), Ministerstwo Obrony Republiki Łotewskiej oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Łotewskiej. Odbywająca się od 2006 r. w stolicy Łotwy konferencja jest wyjątkowym miejscem konstruktywnego dialogu na tematy bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego między politykami najwyższego szczebla, ekspertami w dziedzinie polityki zagranicznej i obronności, naukowcami, dziennikarzami i przedstawicielami biznesu. W przeszłości w wydarzeniu brały udział głowy państw, szefowie rządów, ministrowie, urzędnicy Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (North Atlantic Treaty Organization – NATO) i Unii Europejskiej (UE) oraz ambasadorowie państw z całego świata. Szczególnie ważne i zapadające w pamięć były wystąpienia prezydenta Stanów Zjednoczonych George’a W. Busha w 2006 r. oraz prezydenta Gruzji Micheila Saakaszwilego w 2008 r. W ciągu ostatniej dekady Rīga Conference zyskała rangę regionalną i międzynarodową. Szczególnie obecnie jest to miejsce omawiania problemów i wyzwań oraz wypracowywania kierunków działań istotnych z punktu widzenia państw regionu (The Rīga Conference 2021).

Ze względu na pandemię i wysoką zachorowalność na COVID-19 na Łotwie¹ w 2021 r. konferencję zorganizowano w formacie hybrydowym. W celu zapewnienia bezpieczeństwa ograniczono liczbę uczestników

¹ W połowie października 2021 r. Łotwa była państwem o najwyższym w UE wskaźniku zachorowalności na 100 000 mieszkańców; średnia wynosiła 1257, podczas gdy w UE 190; w czołówce pod względem zachorowalności znajdowały się również pozostałe państwa bałtyckie Litwa i Estonia (odpowiednio 1163 i 1087; Kuczyńska-Zonik 2021).

stacjonarnych i umożliwiono szerokiej publiczności dostęp online do niemal wszystkich wydarzeń odbywających się podczas spotkania (LATO 2021). W wydarzeniu wzięło udział ok. 100 prelegentów, w tym przedstawiciele instytucji unijnych i NATO, a także ekspertów, dziennikarzy i badaczy, m.in. Ian Brzezinski (analityk Atlantic Council), Valdis Dombrovskis (wiceprzewodniczący wykonawczy Komisji Europejskiej i komisarz do spraw handlu), Rihards Kols (przewodniczący sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych Łotwy), Marko Mihkelson (przewodniczący sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych Estonii), Federica Mogherini (była wysoka przedstawiciel UE do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa), Žygimantas Pavilionis (przewodniczący sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych Litwy), Jānis Sārts (dyrektor Centrum Ekspersckiego Komunikacji Strategicznej NATO), Tomasz Szatkowski (Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej przy NATO) oraz Vaira Vīķe-Freiberga (była prezydent Łotwy). Tematy paneli poświęcone były zarówno wyzwaniom bezpieczeństwa, politykom zagranicznym państw, jak i formatom współpracy regionalnej (m.in. Inicjatywie Trójmorza – w 2022 r. szczyt będzie miał miejsce właśnie w Rydze).

Konferencji towarzyszyły liczne wydarzenia, takie jak Rīga Conference 2021 Coffee Break Interviews oraz LATO Interview Series, a także zorganizowane w dniach 14–15 października Future Leaders Forum (FLF). W tym ostatnim uczestniczyli młodzi eksperci i badacze zainteresowani obronnością i bezpieczeństwem, polityką zagraniczną oraz międzynarodową współpracą gospodarczą, dyskutujący w panelach poświęconych wyzwaniom bezpieczeństwa, współpracy transatlantyckiej oraz w ramach UE. Uczestnicy wzięli także udział w grze symulacyjnej, wykładach oraz dyskusjach grupowych, w których również zabrałam głos.

Panel, podczas którego wystąpiłam jako prelegentka, dotyczył odporności i wyzwań dla bezpieczeństwa. Mój referat poświęcony został relacjom między UE a Chinami. Nakreśliłam ogólny zarys stosunków i skupiłam się na wymiarze regionalnym: roli Chin w Europie Środkowej oraz interesach Chin w państwach bałtyckich. Ogólnie rzecz biorąc, w obliczu wielu wyzwań globalnych, takich jak polityka nuklearna Iranu i Korei czy zmiany klimatu, Chiny i UE łączą wzajemne interesy, pozwalające zacieśniać współpracę. Jednocześnie, w sytuacji gdy Chiny coraz częściej prowadzą bardziej agresywną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, państwom UE trudniej zachować jednolite stanowisko w kwestiach związanych z nowymi technologiami (Huawei), Inicjatywą Pasa i Szlaku (Basic

Rate Interface – BRI), Formatem 16+1², modelem chińskiego kapitalizmu państwowego i łamaniem praw człowieka. Ponadto państwa UE coraz bardziej zdają sobie sprawę, że Chiny są konkurentem nie tylko w wymiarze gospodarczym i technologicznym, ale także politycznym i ideowym, gdyż promują alternatywne do europejskich modele rozwoju i zarządzania państwem. Chiński wpływ kulturowy i dyfuzja norm połączone z rosnącą presją gospodarczą mają istotne znaczenie dla dalszej współpracy. Z tego powodu Li Xing (2021) nazywa współczesne stosunki między Chinami a UE „rywalizacją systemową” (*systemic rivalry*) w przeciwieństwie do dotychczasowego „partnerstwa strategicznego” (*strategic partnership*).

Z mojej perspektywy szczególnie interesujący wydaje się przykład współpracy państw bałtyckich i Chin. W przeciwieństwie do państw środkowoeuropejskich (Polski, Węgier, Czech) do tej pory Litwa, Łotwa i Estonia były zadowolone ze współpracy z dalekowschodnim partnerem. W ciągu ostatnich kilku lat dynamika kontaktów na szczeblu ministerialnym, parlamentarnym i lokalnym wzrosła, podobnie jak wartość wymiany handlowej. Do tej pory państwa bałtyckie były także przychylnie nastawione wobec Formatu 16+1, licząc na dostęp do rynków środkowoazjatyckich. Jednocześnie wyzwania, jakie przynosi zwiększona obecność Chin w regionie, w tym nowoczesne technologie, długoletnie kontrakty na realizację inwestycji infrastrukturalnych, szpiegostwo i dezinformacja, powodują coraz większy sceptycyzm i obawy ze strony Litwy, Łotwy i Estonii co do dalszej współpracy z Państwem Środka (Kuczyńska-Zonik, Stępniewski 2021).

Na temat stosunków między państwami bałtyckimi a Chinami wypowiedział się także Shota Gvineria, ambasador Gruzji w Holandii w latach 2010–2014 oraz wykładowca w Baltic Defence College w Tartu (Estonia), w trakcie naszej rozmowy *Is the Chinese presence in the Baltics Underestimated?* nagranej w ramach LATO Interview Series #14 (2021). Niewątpliwie wraz ze zwiększającym się wpływem Chin w regionie oraz nasilającymi się

² Format 16+1 odnosi się do współpracy Chin i państw Europy Środkowo-Wschodniej (Albanii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czarnogóry, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Macedonii, Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Węgier i Polski) w zakresie gospodarki, handlu i kultury. W 2019 r. Grecja przystąpiła do inicjatywy, stąd Format przyjął nazwę 17+1. Jednak w maju 2021 r. Litwa postanowiła wycofać się, gdyż w jej ocenie nie zostały zrealizowane cele, dla których zdecydowała się w nim uczestniczyć. Litwa liczyła bowiem, że chiński rynek stanie się bardziej otwarty dla litewskiego eksportu. Ten jednak wzrósł tylko w niewielkim stopniu, w przeciwieństwie do importu z Chin (Gołębiowska, Kuczyńska-Zonik 2021).

napięciami amerykańsko-chińskimi zainteresowanie tym tematem wśród badaczy będzie rosło.

Bibliografia

- Gołębiowska, M., A. Kuczyńska-Zonik (2021), *Wyjście smoka. Spór dyplomatyczny na linii Litwa-Chiny*, „Komentarze IEŚ” 440, <https://ies.lublin.pl/komentarze/wyjście-smoka-spor-dyplomatyczny-na-linii-litwa-chiny/> (1.03.2022).
- Kuczyńska-Zonik, A. (2021), *Wysoka zachorowalność na COVID-19 na Łotwie – diagnoza sytuacji i analiza przyczyn*, „Komentarze IEŚ” 462, <https://ies.lublin.pl/komentarze/wysoka-zachorowalnosc-na-covid-19-na-lotwie-diagnoza-sytuacji-i-analiza-przyczyn/> (1.03.2022).
- Kuczyńska-Zonik, A., T. Stępniewski (2021), *China and Central and Eastern Europe The Case of the Baltic States*, [w:] L. Xing (red.), *China-EU Relations in a New Era of Global Transformation*, (London–New York: Routledge): 192–208.
- LATO (2021), *The Riga Conference 2021*, <https://www.youtube.com/channel/UCoDNpIRbLQNAJDE2lqQBHMA> (1.03.2022).
- LATO Interview Series #14 (2021), *Is the Chinese Presence in the Baltics Underestimated?*, <https://www.youtube.com/watch?v=vfHnX84KvLU> (1.03.2022).
- The Riga Conference (2021), <https://www.rigaconference.lv/about-the-conference/> (1.03.2022).
- Xing, L. (2021), *China-EU Relations at a Crossroads: “Systemic Rivalry” or “Strategic Partnership”?*, [w:] L. Xing (red.), *China-EU Relations in a New Era of Global Transformation*, (London–New York: Routledge): 1–18.